

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ І ПРАКТИКИ

DOI

ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Богатирьов А. І.

*доктор юридичних наук,
прокурор Козелецької окружної прокуратури
Чернігівської області
м. Чернігів, Україна*

У зв'язку із збройною агресією р. ф. проти України кримінологічна наука отримала відповідно новий вектор розвитку, і разом з кримінальним правом пояснює злочинність в умовах військового стану як суспільно-небезпечне протиправне явище, що збільшує криміналізацію суспільства, породжує причини та умови її виникнення, пропонує кримінально-правові заходи її запобігання.

Проблема злочинності в умовах військового стану на сьогодні залишається однією із найзлободенніших і соціально значущих, оскільки саме вона об'єктивно відображає рівень суспільного сприйняття та реагування правоохоронних органів на вчинення ворогом військових злочинів.

До речі, думки щодо злочинності в умовах військового стану є полярні як з погляду її розуміння вченими кримінологами, якою має бути така злочинність, так і з погляду вчених кримінального права, які кримінально-правові норми варто застосовувати до осіб які вчиняють кримінальні правопорушення в умовах військового стану, оскільки до Закону України Про кримінальну відповідальність, законодавець доповнив Загальну і Особливу частини новими нормами.

Зокрема, положення загальної частини поповнилися (статтями 43-1, 49, 55, 68, 74, 84-1, 86, 96-3) та особливої частини (статті 111, 111-1, 111-2, 113, 114-2, 161, 185-187, 189, 191, 201-2, 361, 361-1, 435-1, 436-2) а також Прикінцевих положень (п. 22 розділу II) Кримінального кодексу України. Варто наголосити, що деякі з відповідних законодавчих змін дістали неоднозначну оцінку в правничій спільноті,

ставши предметом живих дискусій у публікаціях [1, с. 10], на конференціях, круглих столах. Прогнозую, що до кінця війни до КК України будуть ще вноситися зміни і доповнення, оскільки кримінальні правопорушення, що вчиняються в умовах військового стану не прогнозовані.

Отож, варто погодитися із вітчизняним вченими кримінологами про те, що злочинність є однією з найгостріших проблем суспільства і вона у всьому світі займає друге третє місце після проблем економічного характеру [1, с. 7]. Сучасне спостереження за злочинністю в умовах військового стану показує, що її прояви породила збройна агресія р. ф. своїми не традиційними методами ведення війни проти України.

У той час, від її розуміння та розв'язання залежить досягнення головної мети кримінології, якою є наукове обґрунтування надання правоохоронним органам рекомендацій щодо запобігання злочинності в умовах військового стану.

Своєрідність причинної зумовленості злочинів вчинених у військовий час, на думку вітчизняних вчених О.М. Джужі, Р.А. Сербина полягає, по-перше, в особливостях традиційних видів злочинів (корисливих, насильницьких, та інш), визначених бойовою обстановкою та, по-друге, у причинах злочинів, учинених суто в бойовій обстановці. Жорстокість війни, суб'єктивне зменшення цінності людського життя та здоров'я продукує насильницькі злочини [2, с. 425].

Між тим злочинність в умовах військового стану відрізняється від загальної злочинності і має свої особливості: протиправні дії ворога на окупованих територіях; колабораційна діяльність; пособництво державі-агресору; незаконне використання гуманітарної допомоги; образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю тощо) все це має проходити свої етапи пізнання, оцінки, виявлення причин та умов її появи, розробку шляхів запобігання.

Питома вага кримінальних правопорушень вчинених ворогом в умовах військового стану на нашій території за даними наукової школи «Інтелект» не велика, оскільки офіційну статистику щодо динаміки злочинності в умовах військового стану ми можемо аналізувати тільки з урахуванням нашої перемоги над ворогом, високого рівня латентності, а також інших обставин, які здатні впливати на абсолютні показники злочинності.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок, що злочинність в умовах військового стану створює стрімке погіршення криміногенної ситуації в Україні, спричиняє вчинення нових кримінальних

правопорушень, несе в собі загрозу національній безпеці, створює умови беззахисності населення від злочинних посягань ворога.

Література:

1. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дударов, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін. ; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернея. Київ : Норма права, 2022. 278 с. С. 10.
2. Кримінологія : підручник для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Джужа, Я. Ю. Кондратьєв, О. Г. Кулик, П. П. Михайленко та ін. ; за заг. ред О. М. Джужі. Київ : Юрінком Інтер, 2002, 416 с. С. 7.
3. Кримінологія : підручник [Тест] О. М. Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С. С. Чернявський та ін. ; за заг. ред д-ра юрид наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред д-ра юрид наук, проф. О. М. Джужі. Київ : ФОП Маслаков, 2020, 612 с. С. 425.

DOI

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОЛИШНІХ ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ

Боровик А. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
академік Академії адміністративно-правових наук,
академік Міжнародної кадрової академії,
професор кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

У межах дослідження потерпілих у складах кримінальних правопорушень проти представників влади потребує розв'язання проблема кримінально-правової охорони колишніх представників влади за посягання вчиненні у зв'язку з їх діяльністю в минулому.

Як відомо для кваліфікації цих посягань важливо встановити офіційний статус потерпілої особи на момент вчинення кримінального